

ΠΑΣΟΚ: ΕΝΑΛΛΑΓΗ ΓΙΑ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ

Κολοσσιαίας σημασίας, μπορώ να πω ιστορικής σημασίας γεγονός, ήταν το εκλογικό αποτέλεσμα της 18ης Οκτωβρίου. Βασικά όμως όχι όπως ερμηνεύουν το αποτέλεσμα τα δημοκρατικά κόμματα, ότι δηλαδή μετά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία διώχτηκε οριστικά η Δεξιά κι έχουμε απαρχή σοσιαλιστικού μετασχηματισμού. Αυτά, ψυχρά θεωρώντας τα, είναι νομίζω μάλλον ευσεβείς πόθοι.

Θεωρώ ότι η κολοσσιαία εξέλιξη — με ψυχρή εκτίμηση από τα δεδομένα — μπορεί να διαγραφεί ως εξής: Στον τόπο μας οι απηρχαιωμένες δομές της αστικής κοινωνίας (οικονομική, πολιτική, ιδεολογική) έχουν βάσει ανυπέρβλητους φραγμούς για την παραπέρα καπιταλιστική ανάπτυξη που θα οδηγούσε στην αστική ολοκλήρωση. Αυτό κυρίως γιατί η μονοκρατορία του κόμματος της Δεξιάς για σειρά ετών δεν επεδίωκε να δημιουργήσει αναγκαίες προϋποθέσεις εξέλιξης του καπιταλιστικού κοινωνικού σχηματισμού, ακολουθώντας μια εκσυγχρονισμένη πολιτική. Χρησιμοποίησε στυγνά τον καταπιεστικό μηχανισμό κι αυτό δε βγήκε πέρα. Και το πράγμα έφθασε σ' αδιέξοδο. Και η πολιτική έκφραση θα έλεγα της αστικής τάξης (η Δεξιά) το συνειδητοποίησε. Όμως, παρ' όλες τις προσπάθειες για εκσυγχρονισμό των δομών που έκανε η Νέα Δημοκρατία — κυρίως μετά τη δικτατορία — είχε εγγενή αδυναμία να πραγματοποιήσει τις εκσυγχρονιστικές προθέσεις της.

Τα βασικά κέντρα εξουσίας — και έξω από την Ελλάδα και μέσα στην

Ελλάδα – οπωσδήποτε επιδίωκαν μια άλλη πολιτική διάρθρωση στον τόπο μας, η οποία θα αναλάμβανε την εκσυγχρονιστική διαδικασία που είπαμε πιο πάνω: Πολιτική οργάνωση του εξής τύπου: Δυο αστικά κόμματα που να έχουν βασικό στρατηγικό σκοπό τη διαχείριση της καπιταλιστικής ανάπτυξης και κυρίως τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής αστικής κοινωνίας σ' όλα της τα επίπεδα – οικονομικό, πολιτικό, ιδεολογικό – ώστε να εξασφαλίζονται οι αναγκαίες προϋποθέσεις για τη συνέχιση της καπιταλιστικής συσσώρευσης. Αυτά τα κόμματα θα εναλλάσσονταν στην εξουσία.

Το ερώτημα είναι, γιατί δυο κόμματα; Γιατί κάθε εκσυγχρονισμός έχει ένα κόστος που πέφτει στις πλάτες κάποιας κοινωνικής ομάδας κι εδώ στην Ελλάδα η κοινωνική ομάδα που μοιραία θα πληρώνει το κόστος του εκσυγχρονισμού, θα είναι η μεταπρατική μερίδα της αστικής τάξης και κυρίως οι μικρομεσαίοι. Η κοινωνική δυσaréσκεια που θα δημιουργείται στη μερίδα αυτή της αστικής τάξης από τον εκσυγχρονισμό θα απορροφάται μια από το ένα κόμμα και μια από το άλλο, ώστε να εξασφαλίζεται μακροχρόνια η κοινωνική γαλήνη και να συνεχίζεται ταυτόχρονα η διαδικασία του εκσυγχρονισμού. Εκτιμώ λοιπόν ότι πράγματι μ' αυτές τις εκλογές έγινε μια ιστορικής σημασίας αλλαγή στην πολιτική διάρθρωση του τόπου μας, όμοια μ' εκείνη που άρχισε από πολύ παλιά και συνεχίζεται στους προηγμένους καπιταλιστικούς μηχανισμούς της Δύσης.

Η εκτίμηση αυτή δεν πρέπει να δημιουργεί αισθήματα απαισιοδοξίας.

Πρώτο, γιατί κάθε εκσυγχρονιστική αλλαγή δημιουργεί ανοίγματα – άλλοτε μικρά, άλλοτε μεγάλα – για εκδημοκρατισμό τόσο στην πολιτική οργάνωση του τόπου, αλλά κυρίως στα μαζικά κινήματα.

Δεύτερο, γιατί αυτή η κυβέρνηση έχει εξαγγείλει τις προθέσεις της για μορφές δημοκρατικής οργάνωσης στο χώρο της παραγωγής που ξεπερνούν μέχρι ένα βαθμό τα γνωστά πρότυπα των άλλων καπιταλιστικών σχηματισμών. Αναφέρω για παράδειγμα την εξαγγελία για κοινωνικοποίηση μεγάλων επιχειρηματικών μονάδων. Μέσα στα πλαίσια εκσυγχρονισμού της αστικής κοινωνίας μπορεί να ενταχθούν και άλλες μεταρρυθμίσεις που εξήγγειλε η κυβέρνηση, όπως η διοικητική αποκέντρωση και η αυτονομία της τοπικής διοίκησης, η θέσπιση ολοκληρωμένων αγροτικών συνεταιρισμών, η κατάργηση της έδρας και η θέσπιση του τμήματος στο πανεπιστήμιο, ο εκδημοκρατισμός του εργατικού συνδικαλισμού, ο χωρισμός της Εκκλησίας από το κράτος, η θέσπιση του πολιτικού γάμου κ.λπ. Αλλά αυτές οι μεταρρυθμίσεις είναι απόλυτα αναγκαίες για την αποτελε-

σματική λειτουργία της αστικής κοινωνίας, και στις προηγμένες καπιταλιστικές κοινωνίες έχουν γίνει από πολύ παλιά.

Τρίτο. Ένα άλλο θετικό σημείο είναι ότι αυτή η κυβέρνηση φαίνεται ότι είναι σκληρός διαπραγματευτής για τα εθνικά μας θέματα στο διεθνή χώρο. Αλλά δε θα πρέπει να έχουμε τις αυταπάτες που μας δημιούργησαν οι προεκλογικές εξαγγελίες του ΠΑΣΟΚ ότι η κυβέρνηση θα βγάλει τη χώρα από το ΝΑΤΟ και την ΕΟΚ, και ότι θα διώξει τις αμερικανικές βάσεις.

Σκοντάφτει όμως — όπως πιστεύω — η εκσυγχρονιστική πολιτική του ΠΑΣΟΚ στο ότι η οικονομία μας μαστίζεται από μια μορφή διαρθρωτικής κρίσης, το στασιμοπληθωρισμό. Και η σημερινή κυβέρνηση θα συνεχίσει — όπως και η προηγούμενη — να ταλανίζεται ανάμεσα στον πληθωρισμό και στην ανεργία και να εξαγγέλλει ή να παίρνει μέτρα αντιφατικά. Θα αναφέρω δυο παραδείγματα: Αν η κυβέρνηση για να περιορίσει τον πληθωρισμό που προκαλούν οι υπέρογκες δημόσιες δαπάνες, επιχειρήσει, όπως λέει, ορθολογική οργάνωση της δημόσιας διοίκησης με εισαγωγή ηλεκτρονικών υπολογιστών, το δημόσιο θα σταματήσει να απορροφά, όπως μέχρι τώρα, εργατικά χέρια που η ιδιωτική οικονομία — λόγω της κρίσης της — δεν μπορεί να απασχολήσει. Θα αυξηθούν έτσι η ανεργία και η κοινωνική δυσαρέσκεια. Επίσης, για να αυξήσει την παραγωγικότητα της οικονομίας, αν η κυβέρνηση αποπειραθεί να περιορίσει τις μεταπρατικές δραστηριότητες των μικρομεσαίων, που αποτελούν σοβαρή πληγή πληθωρισμού, πάλι θα προκαλέσει ανεργία και έντονη κοινωνική δυσαρέσκεια αυτής της μερίδας της αστικής τάξης.

Ολόκληρη όμως η εκσυγχρονιστική προσπάθεια του ΠΑΣΟΚ δε φαίνεται ότι μπορεί εύκολα να υλοποιηθεί αφού το κόμμα δεν κατόρθωσε — γιατί δεν ενδιαφέρθηκε — να δημιουργήσει το μίνιμουμ στελεχών σ' όλα τα επίπεδα (κατώτερα, μεσαία και ανώτερα) ώστε να πάρουν στις πλάτες τους αυτό το έργο. Και μην ξεχνάμε ότι ο κρατικός μηχανισμός βρίσκεται στα χέρια της γραφειοκρατίας που είναι εμποτισμένη με τη στείρα ιδεολογία της Δεξιάς.

Σημαντική, όπως σου είπα και προηγούμενα, θεωρώ την εξαγγελία της κυβέρνησης για κοινωνικοποίηση μεγάλων επιχειρηματικών μονάδων. Όμως θα πρέπει να τονιστεί ότι δεν έχει ξεκαθαριστεί απόλυτα από την κυβέρνηση το ουσιαστικό περιεχόμενο της κοινωνικοποίησης. Αν η κοινωνικοποίηση έχει την έννοια της τυπικής συμμετοχής των εργατών στα κέντρα λήψης αποφάσεων, ενδεχομένως να οδηγήσει σε συνυπευθυνότητα

της εργατικής τάξης σε αποφάσεις που απλώς εξυπηρετούν τα συμφέροντα άλλων κοινωνικών τάξεων και ομάδων. Και να τους δένουν τα χέρια για διεκδικητικούς αγώνες.

Ουσιαστική θα είναι η κοινωνικοποίηση αν οι εργάτες και γενικά οι εργαζόμενοι θα συμμετέχουν ουσιαστικά (με πλειοψηφία) στις αποφάσεις που αφορούν κυρίως δυο ζητήματα:

α) Στο μοίρασμα του πλεονάσματος ανάμεσα σ' εργατικούς μισθούς κι επενδύσεις.

β) Στις μεθόδους και στην τεχνολογία που θα εφαρμόζεται στην παραγωγή για να αποφεύγεται η εξουθενωτική εντατικοποίηση της εργασίας στα εργοστάσια.

Θα πρέπει, δηλαδή, η κοινωνικοποίηση να συνδέεται απόλυτα με αυτοδιαχείριση των εργαζομένων. Κάτω από τις σημερινές συνθήκες το εργατικό κίνημα και τα κόμματα που αποτελούν την πολιτική του έκφραση θα πρέπει να ξεκινήσουν έναν αγώνα για την υλοποίηση αυτού ακριβώς του στόχου της κοινωνικοποίησης.

Αφού επιμένεις να με ρωτάς για το σοσιαλισμό, εκείνο που μπορώ να πω είναι ότι μια και εκτίμησή μου είναι ότι το ΠΑΣΟΚ ανέλαβε την ευθύνη της διαχείρισης του ελληνικού καπιταλιστικού κοινωνικού σχηματισμού, θα πρέπει να περιμένει κανείς πως αργά ή γρήγορα πρέπει να μορφοποιηθούν κοινωνικές δυνάμεις που θα αγωνίζονται με όραμα το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό. Χρέος πάντως όλων των αριστερών σήμερα είναι να παλεύουν για να βαθαίνει σ' όλες τις μορφές της κοινωνικής ζωής η δημοκρατία. Να παλεύουν για ουσιαστική κοινωνικοποίηση, για δημοκρατία και αυτοδιαχείριση στο εργοστάσιο.